

2024

Число 4.

Рік I.

НАУКА і РОЗВАГА.

НАРОДНА БІБЛІОТЕКА.

Доля працюючого люду.

Чернівці. 1903.

Видавництво української школи.

Від редакції.

По сій книжочці будуть друкувати ся ще кілька книжочок історичного змісту. Ми покажемо, якими способами до тепер люди бороли ся за свої права, скажемо, котрий спосіб був добрий, а котрий ні, чому воно так, і як нам Русинам-Українцям найліпше робити, то ми зрозуміємо, коли будемо знати, як по тім світі люди борють ся, які там права і які права вже в нас у Австрії є та які повинні би бути, аби нам жило ся добре. Але і тому ще не кінець. Ми мусимо знати свою історію, то є оповідане про то, як ми колись жили, хто бував нашим ворогом, як ми з ним бороли ся, як порядки у нас змінювались і які воєни тепер є. Попри то все будуть у „бібліотеці“ і цікаві оповідання, пісні та інші поезії.

Не повинно бути у нас ні одного письменного чоловіка, котрий би не мав у себе дома сих книжочок. Хто щирий Русин, хто хоче, аби його друзі по ньому поважали, хто хоче, аби він у других щось значив, мусить мати сі книжочки. Він повинен також старати ся, аби і всі його знайомі мали їх у себе дома. А як ми скажемо нашим ворогам, що ми вже маємо тільки а тільки людей, що читають наші книжочки, то нас вороги будуть боятися і не будуть нас за ніщо мати, як тепер. Тоді з нами Русинами будуть всі рахуватись, коли будуть видіти, що майже до кожного нашого чоловіка приходять з почти такі книжочки, що пишуть чисту правду. Тоді ми нічого не будемо боятися, а правцтво зробить нам все, що ми скажемо.

2029.

Доля працюючого люду

Як широка наша Україна, де тільки живуть наші люди, на цілому просторі веселих зелених степів, і багатому полісі, і по великих та пишних містах — скрізь горе, скрізь нужда, скрізь стогін чути нашого окраденого, зрабованого, пригнобленого люду. Подивіть ся ви на наше село: неначе писанка роскинуло ся на зеленій леваді, чепурно виглядають білі хатки під солом'яною стріхою, а край села на пригорі пишно та величне стоїть аж сияє великий панський будинок. Любо мило віддалік подивити ся! От би здавало ся розкіш воля! От би де жити, та Бога хвалити! Рай на землі тай годі! Але підійдіть трохи ближше до того раю і ви побачите пекло. Правда в панському будинку певне і справді і розкіш і достатки, може і справді там мило та весело живеть ся але не те, зовсім не те на селі. Ті білі чепурні хатки, що так гарно виглядають віддалік, через їдну почорніли, стріхи на них позавалювали ся, а що в самій хаті дієть ся?....

А там в середині горе та нужда, праця до віку, до суду, тяжка праця від ранку до ночі, праця день за день сьогодні і вчора і завтра. Працюють і чоловіки і жінки і батьки і діти,

працюють не доїдаючи не досипаючи. А знесилять ся своєю роботою, покинуть її на коротку ніч, щоб відпочити, та зрана знову до роботи стати, то тут мають гарну зароблену страву — хліб глевкий та юшка, — тай того не густо!

Та чому се так? чому не мають робучі люди достатку, коли земля богата, родить гарно? Куди діваєть ся те все, що зроблено тяжкою працею робучих рук?

Куди діваєть ся? А забули, що край села стоїть великий панський будинок і що в йому і достаток і роскоші! І люди, що там живуть то працею себе не силують, а одпочивають до схочу.

Тай навіщо їм щось робити, коли на селі і без того чи мало робучих рук. Ті робучі руки працю всю, яку треба зроблять, а що їсти попросять — то хиба, ж їм на хліб та на юшку багато треба? Та ж тих робучих рук стільки, і так вони багато зароблять, що ви-старчить і їм за роботу грейцар заплатити, і до панської скарбниці тисячі заховати.

Так чому ж, чому, робучі люди не працюють на себе, щоб собі на спожиток обернути все те, що так гірко потом та кровію заробили? Чому? А тому, що як вони можуть на себе працювати, де вони свою працю покладуть так, щоб самим з неї користь мати.

Адже робота селянина десь на полі, або хиба де-не-де стоїть завод чи фабрика або копальня то там ще роботу знайдеш.... А кому належать у нас всі землі та всі фабрики, заводи, копальні? Та комуж, як не тим самим панам, що живуть по отсих великих будинках. То одже і мусять усі люди ходити на панські лани, на панські заводи і продавати там свою працю, продавати за ніщо, бо ж не захочуть пани багато платити. Тай чому би вони захотіли, коли і так люди підуть працювати, бо з голоду инакше мусять зовсім пропасти.

А з того і виходить, що по всій нашій Україні в пишному та багатому краю пекло зробило ся і гірко в тому пеклі нашому окраденому, зрабованому робучому людови.

А що ж діяти? Де подіти ся від тої нужди та недолі, що геть окутала наші села на Україні. Чи не подати ся робучоמוу чоловікови до міста? Чи ж мало у нас по широкій Україні пишних та велолюдних міст? Сотні тисяч люду зібрані, розкішні будинки, — ось де достаток! Ось куди подавати ся скривдженому, окраденому, робучому людови. Та ба, і місто не наскрізь однакове! То правда, розкішні є в місті палати, та не для робучого, люду вони побудовані. Будували їх наші робітники, та не на те, щоб самим в них роскошувати. Будували їх тяжкою працею, власними

руками складали цеглину до цеглини, а за те все дістали злиденну заплату від панів, що оселили ся по тих будинках. А самі робітники що сї палати будували, заробивши злиденний гріш ледве можуть прожити з цілою родиною в якій темній та вохкій халупі десь на краю міста. І не заплатять їм пани більше а ніж той злиденний гріш, бо ж робітників багато і завше не один то другий, а стануть до роботи, щоб аби якось перебудувати ся.

А прийдуть до міста наші селяни шукати кращої долі, прийдуть нічого не маючи за душою крім рук до роботи, то не в паньских будинках жити вони потраплять. Ні. Онде скрізь по краям міста побудували заводи та фабрики цілий ліс димарів, аж небо чорне від диму мов хмарами вкрите — ото ж там мусять робучі люди просити ся до роботи, і щастє ще їхнє, коли роботу собі вони там знайдуть. Бо лишать ся без роботи, то з голоду хоч під парканом пропадай у багатому місті, а ні то мов злодія по стану на село одведуть, щоби як бродяга не тиняв ся голодний без діла по місту. А знайдуть роботу, зроблять їм ласку пани, пустять на своїх заводах працювати, то все-ж таки заплатять злиденно, щоб аби лиш тільки з голоду не пропали. То дармо, що хозяїни мають нічого не робивши тисячі заробляти працею робітників на тих

своїх заводах. На що їм по багато платити, коли робітників і так багато, до них на роботу просить ся, і роблять за аби яку ціну. І от прийшовши до міста шукати кращої долі, вступивши до заводу, потрапляють робітники знову в таке-ж саме пекло, коли ще не гірше як і у їх на селі було. Знову доводить ся працювати з рана до вечера серед диму, гамору, лементу, а напрацювавши ся за день іти одпочивати в тісній переповненій казармі, або темній вохкій, на пів під землею хаті.

І в місті ведеть ся робітникам не краще ніж на селі. Скрізь на Україні де тільки мусить робітник жити працею своїх рук там тяжко єму доводити ся. Чи на селі чи в місті то однаково мусять робітники продавати панам свою працю, і однако пани пильнують щоб як найбільше визискати з робітника роботи і як найменше єму за те заплатити. Бо се ж користь панська, бо з того ж і багатіють пани тому ж і корисно їм будувати фабрики та заводи або землю посідати, бо тим способом вони можуть робітників визискувати. І визискують пани робучий люд визискують скажено, лиш пильнують що би зовсім робітники з голоду не попродали, бо хтоби тоді мав на панів робити.

То невже-ж так і мусить бути? Невже о так робучі люди що працюють, що власними руками будують усе, що є на

свѣті і справді повинні жити у злиднях та в убожестві? Невже робітникам ні звідки поради ждати, ні звідки помочи не знати? Бо хто ж справді і захоче допомогти робітникам. Чи не пани оті, що позагарбовали собі усі землі та на них визискують робітників, чи може оті пани, що мають собі фабрики, заводи і удержують на них силу робітників. Може захочуть допомогти робучому людови ті пани, що у царя служать, та гроші дістають із царської казни, котрі сами з царського наказу збирають, видираючи з робітників податками посередніли і непосредніми?

Нігде. Ніхто робітничому люду нічого не зарадить, нічого не допоможе. Коли бажать робітники собі кращої долі то повинні самі собі зарадити. Велика і дуже важка то річ визволити ся з панської неволі, багато часу упливе поки робітники дійдуть до того, щоб самим на себе робити і лише самим панам користь зі своєї праці, але ж ласки сподівати ся немає звідки, і тому всі наші скривжені і ограбовані люди, коли ще не втратили своєї людської честі і бажання здобути кращої долі, як не для себе до для дітний своїх, мусять зєднати ся для спільної роботи і всі вкупі працювати, щоб визволити ся із того пекла в якому зараз працюють весь свій вік. Помогти сій великій справі визволення робучого люду і має наша народна бібліотека

Кожен чоловік один, сам собі слабкий і нічого не може вдіяти. Коли ж іде про таку велику річ, як визвоління цілого робітничого люду, то розуміється ця справа мусить вести не один чоловік, а мусять для неї лучити ся усі робітники, щоб у купі побороти панів. Та і всім робітникам не легко буде панів зломити, бо їх хоч і мало, далеко менше ніж робітників, так зате вони силу мають, за ними стоїть цар з війском і завіше за них заступається.

Демонстрація.*)

На Вкраїні в славнім місті у дзвони дзвонили
а студенти на майдані у раді радили.

У раді радили, як за людий стати,
тай на раді присудили, геть цар скидати.

Беруть аркуш білий папір, пишуть листи дрібні:

„Гей підводьтесь, прокидайтесь, сіромахи злидні!

Годі вже вам подать платить, подушне 'ддавати,
та снів своїх цареви в полки відсилати.

Нема землі у вас, люди? нема, і не буде!

Та ще гірше обдеретесь від царської дуди.

*) Наведений тут вірш вплив ся з глибини обуреного серця нашого товариша, що прибув із села до Київ на демонстрацію 2.—3. лютого 1902. р. Отже ціле зображене демонстрації, подане автором, з документальною точністю може бути віднесене і до харківської демонстрації 15. грудня 1901. р. і особливе до останніх подій у Ростові і в загалі до всіх демонстрацій, що постійно відбувають ся в більших осередках України.

Не чекайте 'д царя, братці, що землю поділе —
Він панам вас радий дати, колиб мались сили,
по три шкурі він з вас лупить, здере й по чотири....
й ніхто за вас не вступить ся при лихій годині!

Цар з панами накладає, і Бог на їх боці —
пани-ж ваші правдивії, держуть вас в мороці,
якимсь пеклом вас лякають і кажуть терпіти,
щоб і панству і цареві добре було жити,
щоб і царі, щоб і панство у примхах куняло,
а мужицтво на роботі з голоду вмирало!

Годіж, братці, вже терпіти — ще є у нас сила,
вона степи, вона гори і лани укрила....

Ота сила — це селянство, на спині котрого
ідуть пани, ідуть царі до попа святого,...

Скиньмо ж братці, вражу силу і будьмо братами,
та щоб усі були рівні до 'дного між нами!

Ми, селяни до вас щире слово засилаєм
і підмоги проти царя низенько прохаєм:

Поможіть нам, наші батьки, вражу силу збити,
тоді добре на всім світі стане людям жити!"

Ой сі листи написали, в пакети складали,
та і по всій Україні людям розсидали.

А сами студенти раду в радї, раду знов радили,
тай на вулицях зійти ся, в радї положили.

Зійшло сонце у тумані, по над містом стало,
а студентство всі вулиці собою вкривало;
попереду прапор несуть з грізними словами,
що на йому написали білими буквами:

„Геть царя! до долу ката! — і панство і царство!
нехай буде на Вкраїні єдине братарство!

Ідуть собі та співають, царя проклинають,
усіх людий, ціле місто на царя скликають.

А з заводів та із фабрик робітнича сила
за студентами аж коте, мов у морі хвиля.

І сьпівають і гукають, все місто скликають,
та на царя та на катів словами гримають.

„Годі, годі нам терпіти, прокидайтесь люди!
поки цар над нами праве, щастя нам не буде!“

Ой не встигли та студенти улицю минати,
ой як стали та студентів кати зупиняти:
скрізь поліція з шпигами студентів хапає,
скрізь жандарми мов собаки... натовп облягає....

Затягає всю улицю студентська сила —
а катюги зупинити москалів пустили.

Не дві хвилі, не дві чорні у морі схожали —
то солдати на студентів з багнетами стали.

Ой і стали з багнетами, цілять їм у груди:

„Як хочете живі бути — розходьте ся люди!“

Ой на горе, ой на тяжке, мати породила
тебе синку, що у військо тебе вирядила;
а ще гірше, ще лютійше, ой що ти, мій сину,
із катями став за право й стреляєшь в людину!

Ой тут вийшов дядько Дмитро солдатів спиняти,
і розумно та правдиво став їм промовляти:

„Ой за кого ви бете ся нерозумні діти?

і на кого то ви вийшли із рушниці бити?

З ваших батьків, з ваших братів, цар три шкури лупе,
а ви його рятуєте, нерозумні люди!

Цар з панами з вас глузують і не знають міри....

Киньте ж братці царя-ката, вяжіть офіцерів!...

Ой не встиг-же дядько Дмитро слова доказати,
як почали офіцери „смірно!“ скрізь кричати.

Затремтіли москалики, як муштру почули
і на слово дядька Дмитра й усом не моргнули —
добре далась їм та муштра! хто її не знає?

вона людий так нівечить, ні на що ламає.

Ой не встиг же дядько Дмитро сказати у друге
як звеліли та стріляти цареві слуги.

Прицілились москалики, з мушкетів стрелили....

Бодай же вам тяжко-важко.... що ви наробили!

Горе тобі, стара мати, нема твого сина —
заплакала за вбитими уся Україна.

Кого вбили, закололи, другі повтікали,
тих по тюрмах, по Сібірах, люто мордували.

А цар радий у столиці молебні служе!...

Радій, радій недовірку, радій та не дуже!

Вже не довго тобі кате, нами панувати,
прийде й тобі час-година, лютий, пропадати!

Розкують ся закутні, пригноблені люди,
стануть з нами проти тебе, і ніхто не буде
тебе звірю ратувати!

Бо й твої солдати
тебе кинуть і вернуть ся до рідної хати.

П. Розвій-Поле.

Як на Україні страйкують?

Найкращим засобом боротьби з панами в наші часи неперечно є — страйк. Тільки з помічю страйку можливо зараз побороти пана і примусити його зробити те, чого домагають ся робітники. Проти страйку, коли його добре повести не тільки пани ніяким чином не можуть бороти ся, але і поліція і військо нічого панови не можуть пособити. Але що се таке страйк? Що се за такий чудовний засіб що проти него немає ради і чому досі наші робітники їм не користували ся?

Засіб се не новий, не ми його вигадали, але віддавна робітники в різних кінцях світа вживали його, а ще сім останнім літом зробили страйк і наші українські селяни в селі Шандрі, Канівського повіту. Бороти ся страйком не так важко, але тільки треба до нього приготувати ся, гаразд усім робітникам

змовити ся, щоб всім стояти за одно і тоді напевне страйк можна виграти.

Називається ся страйком така змова, коли всі робітники на якому заводі наперед зговорили ся враз кидають роботу і жадають від хазяїна якогось поліпшення свого стану, переважно більшого заробітку або коротшого робучого дня. Коли всі робітники враз роботу на заводі кидають, то завод спинається, а хазяїн від того має великі втрати. Одже ніяким способом нічого хазяїн собі зарадити не може, бо зразу всіх робітників нових не знайдеш, або і нові довідавши ся, що у сего хазяїна страйкують, до нього не наймають ся. Хазяїн жалується панам урядникам, але ті не можуть нічого сему панові допомогти, а завод все стоїть без роботи, а хазяїн все має великі втрати. Нарешті хазяїнови нічого більше не лишається, як або закрити зовсім свій завод, або задовольнити потреби робітників і тоді вони знову всі разом вертають ся до роботи. Коли робітники до страйку добре приготовані одностайне стоять за свою справу і не знаходять ся між ними зрадників, що за хазяїнську ласку продають робітничу справу то тоді страйк завше для робітників кінчається ся щасливо і хазяїн здається ся на їх волю. Але для того, щоб страйк добре перевести, треба до нього старанно підготувати ся.

Так страйками бороли ся і борються ся робітники по всіх сторонах світу і скрізь їм живеть ся краще від тої боротьби. Борються ся страйками робітники по більших заводах і у нас на Україні і теж чи мало собі здобули тою боротьбою. Не запобігали лише страйку до останніх часів наші українські селяни бо дуже були роз'єднані і не розуміли, що користь їх в тому, щоб не кожному окремо про се бе дбати, але навпаки щоб усім цілою громадою стояти за свою

робітничу справу, і у купі бороти ся проти пана піддержуючи один одного. Перші із наших селян зрозуміли се наші шандрівські земляки і сего року зробили своєму панови страйк і чи мало користи від того зискали. Робили ж вони страйк ось як:

Коли почав доспівати хліб стали люди радити ся, як би їм дістати з пана Підгурського дешевшого снопа. Рік перед тим пан Підгурський давав за скошений хліб 16 а то і 18 сніп. Одже за два тижні перед Петром 22 селян із Шандри змовили ся, щоб і самим не іти до пана косити і других одмовляти, щоб не збирали хліба аж поки пан не згодить ся дати такого снопа, якого бажають робітники.. Потім на сільському сході сі 22 селян звернули ся до старости, щоб той об'явив про сю їхню постанову цілій громаді. Але староста на се не згодив ся. Тоді селяни сами почали збирати менші збірки і умовляти людей страйкувати усім разом; на їх збірках говорили: „Держімо ся купи братця! Хто що говорив, не розказуймо нікому, окрім своїх спільників, держім ся оден одного а хто на допитувані, що викаже, то лихо тому!“ На другий день після Петра зібрала ся більша збірка коло 100 чоловік і на ній порішили так;

1. Коли кликатимуть до пшениці, то усім збирати ся разом і йти гуртом домовляти ся за сніп,

2. На двох царинах рано стати по 10 чоловіка і не пускати нікого у поле, аж поки не вимовлять у пана снопа і

3. оповістити сусідніх селян із Тулищів і Боренягівки, щоб не йшли до пана Підгурського на пшеницю, аж поки не стануть до роботи Шандрівські.

На другий день ніхто не пішов до роботи, а на третій день 40 чоловіка пішли договорювати ся до пана, щоб дав дванайцятий сніп, але пан не схотів

з ними навіть і балакати. Тоді ображені селяни постановили, щоб не йти до пана косити менше як за десятий сніп. Так пройшло кілька днів без роботи, а пшениця панови вже доспіла і ось почне висипати ся. Пан тоді виписав собі із Черкасів машини і наймав дівчат, щоб машинами зібрати пшеницю. Але селяни постановили, щоб і дівчата не йшли до машин. Стоять машини у полі, пшениця починає сипати ся. Тим часом піп схотів скористати ся, що селяни не роблять у пана і покликав збирати свій хліб, але постановили, щоб і попови дешевше як панови не робити. Тим часом вязав де хто у пана овес; одже пішли і тих покликали кинути роботу, так що і овес лежить панови не зібраний. Має пан великі втрати, і овес і пшениця йому пропадають, а не хоче згодити ся платити робітникам десятого снопа. Але що робити. Порадили ся з попом і звернули ся до посередника. Посередник зараз написав до старости, що має сам приїхати, а щоб старшина йому зібрав і видав десятеро чоловік „бунтарів“. Почули люди про такий наказ від посередника і не згодили ся, щоб старшина вибирав якихсь бунтарів, а зійшли ся ждати посередника цілою громадою чоловіка з 300. Приїхав посередник зі становим і здивував ся; чому се він звелів, зібрати десять чоловіка, а прийшло стільки люду. Одже селяни йому сказали, що вони всі бажають, щоб пан їм більше платив, і всі не йдуть до пана на роботу, а тому і всі будуть з ним балакати. А тим часом пан Підгурський згодив ся, дати селянам 12 сніп, але селяни вже за дванайцятий не згожували ся та вимагали десятого. Ось посередник і став умовляти селян, що дванайцятий сніп — ціна добра і щоб згодили ся йти робити за дванайцятий. Але вийшов з громади один старий чоловік і сказав посередникови: „Як ми косили торік за 16 і 18 сніп, то ви не приїздили заступати ся за

нає та умовляти пана, щоб дав нам 12, то чому ж тепер ви за пана заступаєте ся? Ви держите панську руку а не нашу!“ Тоді становий став грозити, що арештує, але люди загомоніли: „Коли так, то арештуй усіх, бо ніхто до роботи не стане!“ Побачивши, що і се не помагає, посередник сказав обібрати 5 чоловіка, щоб вони пішли умовили ся з паном за сніп, та люди і на те не згодні ся бо вони вже раз ходили до пана, а той не схотів, і балакати з ними, то нехай же тепер сам до них прийде. А тут надійшли, ще і панські „строкові“ і сказали становому, що і вони кинули у пана робити, бо панський приказник накинув їм взяти 3¹/₂ лишніх копи вівса а сего не було в їхньому договорі. Так посередник ні з чим і поїхав. В південь знову скликати сход. О третій годині наїхали повітовий предводитель дворянства з помічником справника, приставом та урядниками і знову стали уговорювати селян, щоб ішли до пана косити хліб але селяни їм відповіли, що не будуть аж поки пан не дасть десятого снопа. Так усі заходи ні чого і не довели. На другий день арендатор пана, Адельгейм покликав робити за одинацятий сніп і всеж таки люди не пішли, вимагали десятого і аж тоді нарешті пан побачив, що пшениця сишлеть ся і, змагаючи ся він матиме ще більші втрати, згодив ся давати робітникам десятий сніп. Так більше тиждня страйкували шандрівські селяни, аж поки не перемогли пана і не примусили его платити стільки, скільки вони бажають. Коли ж пан згодив ся на їхні умови, то всі були дуже раді своєю побідою, зразу пішли до роботи, і заробили краще, аніж всі попередні роки.

От через те, що проти страйків пани ніяк не можуть бороти ся, вони дуже боять ся, щоб робітники не страйкували і забороняють навіть; та ба

силою погнати чоловіка до роботи вони не можуть. Єдине, що їм лишається, то се налякати людей, щоб вони не страйкували, та і то їм мало помагає. Так і в Шандрі, Коли вже страйк кінчився, і всі люди пішли косити за десятий сніп, і думали що справа вже зовсім скінчилася, приїхав із Києва чиновник, навіть товариш прокурора, жандарми і все допитувалися, хто то підмовив людей страйкувати. Нарешті військо привели і все робили слідство, щоб знайти винних. Де кого посадили у холодну. Знову приїхав посередник, зібрав сход, оточив військом і тут уже почав страшенно гримати і лаяти ся та все кричав, щоб видали тих, хто підмовляв до страйку. Але нічого тим не добився. Допитували ся ще, чи не приїздив хто та чи не підмовляв бунтувати ся, але нічого ж не допитали ся. Арештували 18 чоловіка, повезли до Каніва але 14 мусяли зразу відпустити 4 трохи згодом.

В той спосіб почали наші селяни вживати страйків, щоби здобути кращих заробітків. Коли ж бороти ся страйками далі, та особливе щоб страйкувати не в одному селі, а по цілих околицях то можна здобути не тільки кращих заробітків від панів, але і зовсім примусити панів спродувати свої землі та забирати ся десь далі. І нічого не вдіють пани проти страйків бож не мають права вільних людей силою до роботи наганяти.

Тож будемо змовляти ся скрізь, по всіх селах України будемо страйкувати, будемо бороти ся з панами.

Революційна пісня.

Шалійте, шалійте, скажені кати,
Годуйте шпionів, будуйте тюрми!
До бою сто тисяч побірників стане!
Пірвем, пірвем, пірвем сі кайдани!

За волю народу, за його права
не страшні кайдани, солодка тюрма!
Бо вільного духа не скути в кайдани!
На смерть, на смерть, на смерть вам тирани!

Робітники духа, робітникам всім
ми руки подаймо! На бій їх зовім!
Бо всіх нас злучила однакова доля:
і кнут,, і піт, і кров, і неволя!

Грохит по за Збручем ген-ген грохотить!
Над Дніпр — на Україну нехай долетить!
Як сонце свободи з-за хмари прогляне —
біда, біда, біда вам, тирани!

Але, аби знати як се все зробити, аби позбутися бід і нужди і вибороти собі такі права, як їм належать ся, треба конечно науки і просвіти. Тому най кождий передплатує „Науку і Розвагу“, котра буде спроваджувати завсїгди на добру дорогу і в кожній справі дасть добру пораду.

„Наука і Розвага“ буде виходити два рази в місяць: на 1. і 15. кожного місяця і коштує разом з поштою:

на цілий рік К. 2.—

„ пів року „ 1.—

„ чверть року „ —.50

Отже за дві корони на рік дістане кождий 24 книжочці в об'ємі 2-ох аркушів.

Ми не жадаємо грошей наперед, а хто добровільно нам приїде, тому будемо дуже вдячні. Хто зголосить ся до нас карткою, тому будемо висилати книжочки і пренумерату уложуємо так: що три місяці будемо залучувати до книжочки поштові чеки (вже виповнені), і кождий, хто буде пренумерувати наші книжочки, має взяти той чек і занести на пошту і заплатити там 25 кр. без жадних інших видатків. — В такий спосіб кождий зможе прийти до книжок, і то на рати, бо думаємо, що за три місяці кождий зможе заплатити 25 кр.

Для того просимо поспішити ся із замовленнями, щоби ми могли назначити висоту накладу. Хто не зголосить ся до нас карткою, тому не будемо висилати наші книжочки.

Гроші, замовлення і реклямації треба адресувати так: **Лев Когут**, Чернівці, ул. Приватна число 4.

→ Ціна 10 сотиків. ←

Видає і за редакцію відповідає: **Лев Когут.** — З друкарні
тов. „Австрія“ в Чернівцях.